

життя. В свою чергу, відторгнення від економічного життя значною мірою обмежує можливості населення щодо участі в інших сферах суспільного життя, тим самим спричиняє інші форми соціального відторгнення.

Таким чином, у процесі здійснення економічної трансформації в Україні виникла ціла низка суперечностей, деформацій, проблем в сфері економічних відносин, зокрема в сфері відносин власності, соціально-трудова та соціально-класових відносин, які значною мірою детермінують процес соціального залучення. Окреслені вище суперечності та проблеми економічного життя створюють для більшості українського населення бар'єри на шляху їх залучення до суспільного життя, що перешкоджає стабільному соціально-економічному розвитку та забезпеченню соціальної безпеки суспільства. Це зумовлює необхідність розв'язання зазначених суперечностей і назрілих проблем економічного життя як умови соціального залучення і посилення зворотного впливу цінностей останнього на соціально-економічний прогрес українського суспільства. Головними векторами, що сприятимуть реалізації цього завдання, є:

- створення стабільного правового поля для утвердження ефективної системи державного управління соціально-економічними відносинами, забезпечення незворотності стратегії соціально-економічної трансформації суспільства, поглиблення ринкових перетворень;
- подальше вдосконалення чинної нормативно-правової бази для повноцінного функціонування та вдосконалення в суспільстві відносин власності як економічної основи соціального розвитку та головної передумови соціального залучення;
- реалізація системи радикальних правових заходів щодо детінізації економіки;
- удосконалення законодавчої бази з питань активізації процесів приватизації та виведення їх на якісно новий рівень, протидія тіньовим приватизаційним процесам;
- подальше вдосконалення податкового і бюджетного законодавства з метою забезпечення соціальної справедливості, виконання бюджету, стимулювання економічного зростання і оптимізації процесів соціального розвитку;
- здійснення економічної політики, спрямованої на недопущення в країні поглиблення інфляційних процесів;
- забезпечення нормативно-правових засад для реалізації завдань, визначених Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» з метою досягнення економічної стабільності й розвитку в країні, що є головною передумовою для подолання соціального відторгнення в суспільстві та сприятиме забезпеченню його соціальної безпеки.

Перспективи подальших розвідок. У подальшому є потреба аналізу і вивчення впливу політичних чинників на процес соціального залучення в українському суспільстві.

Література.

1. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.]; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського: у 2 ч. – К.: НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с.

2. Сталій людський розвиток: забезпечення справедливості: Національна доповідь / кер. авт. колективу Е. М. Лібанова / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2012. – 412 с.

3. Доходи та витрати населення України за II квартал 2013 року [Електронний ресурс] // Державна служба статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Національна Доповідь про людський розвиток «Україна: на шляху до соціального залучення» [Електронний ресурс] / [Е. Лібанова, Ю. Левенець, О. Макарова та ін.]; незалежне видання Програми розвитку ООН в Україні, 2011. – 124 с. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf.

5. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика: моногр. / М. В. Кравченко. – К.: Інформ.-аналіт. Агентство, 2012. – 451 с.

6. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576 с.

7. Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи: навч.-наук. вид. / авт. кол.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського – К.: Львів: НАДУ, 2012. – 368 с.

8. Статистично аналітичний огляд стану ринку праці у 2012 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики: доповідь від 18.04.2013р. №09/2-26/119. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/rp/pres-reliz/arh_pr2012.html.

УДК 351:336.761

Дмитро Тевелєв

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМУ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

У статті на основі аналізу діяльності регуляторів ринку цінних паперів та аналізу функціонування самого ринку, його учасників, обґрунтовано функціональний вектор розвитку механізму координації діяльності суб'єктів державного регулювання ринку цінних паперів в Україні. Зокрема, проаналізовано механізм комунікації між органами влади, що здійснюють регулювання ринку цінних паперів на формальній (в межах законодавчо встановлених процедур) та неформальній основі (при спільній роботі в робочих групах, публічних заходах, в рамках виробничої етики). Доведено, що сутність функціонального вектору розвитку механізму координації полягає в системній реалізації наступних заходів: розробка та постійне оновлення єдиної державної стратегії розвитку фінансового сектору та ринку цінних паперів як складової фінансового сектору; координація діяльності суб'єктів

© Тевелєв Д.М., 2013.

системи державного управління вищого та центрального рівнів в межах стратегічних завдань, шляхом визначення їх завдань, функцій, обов'язків; налагодження співпраці та чіткої взаємодії між всіма суб'єктами (державними органами всіх рівнів), між суб'єктами та об'єктами системи державного управління.

Ключові слова: ринок цінних паперів, координація, механізм координації, взаємодія, координаційні відносини.

✎ Регуляторні новації щодо посилення інституціональної здатності та операційної незалежності суб'єктів державного регулювання ринку цінних паперів та впровадження нових фінансових інструментів (про що наголошується у Програмі економічних реформ Президента України) відбуваються в нашій країні з метою запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності, розкриття інформації про діяльність публічних акціонерних товариств, підвищення обізнаності емітентів, а в кінцевому рахунку – забезпечення сприятливих умов для залучення інвестицій. Досягнення цих результатів можливе лише завдяки скоординованим діям і консолідації зусиль всіх суб'єктів державного регулювання ринку цінних паперів та професійних учасників ринку.

На сучасному етапі динамічного розвитку вітчизняного ринку цінних паперів важливим є досягнення тісного взаємозв'язку між державними інститутами, які приймають рішення у фінансовій сфері (у тому числі, монетарній та фіскальній сфері, які перетинаються на фінансовому ринку), адже дії чи інструменти регулювання однієї сфери можуть впливати на реалізацію іншої, тому для ефективного функціонування ринку цінних паперів необхідно узгоджувати дії не тільки основних регуляторів, але й інших суб'єктів державного управління.

✎ Особливості розвитку ринку цінних паперів у країнах з перехідною економікою ретельно досліджують такі російські та українські вчені, як М. Агарков, М. Алексєєв, Б. Альохін, О. Мозговий, Я. Міркін, С. Оберемок, В. Опришко, Ю. Петруня, Ю. Петрушенко, В. Соболев І. Шкодін та ін. В рамках методології інституціонального аналізу для вирішення окресленої проблеми, окрім таких класиків інституціоналізму, як О. Норт і О. Уільямсон, слід зазначити праці С. Архієреєва, В. Базилевича, В. Гейця, А. Гриценка, В. Демєнтьєва, П. Єщенко, Р. Капелюшнікова, Б. Кваснюка, А. Олейника, В. Тарасевича, Л. Шаститка, О. Яременка та ін. Питанням інституціоналізації, інституціональної диспропорції та інституційної ефективності ринку цінних паперів присвячено праці таких науковців, як: А. Авілов, Б. Андрушків, С. Архієреєв, О. Баула, Н. Бурмака, З. Ватаманюк, Ю. Вовк, М. Голєв, О. Дегтярьова, Б. Дмитрук, Р. Дудяк, Я. Зінченко, Н. Кирич, Ю. Коваленко, Т. Кушнір, С. Леонов, О. Мендрул, Н. Мільчакова, І. Павленко, В. Павлов, О. Ромашко, Н. Саніахметова, Р. Сіда, М. Солодкий, О. Сохацька, Б. Щукін та інші. Системі державного регулювання ринку цінних паперів присвячено праці вітчизняних вчених: Г. Андрєєвої, С. Леонова, О. Мозгового, Ю. Ровинського, С. Черничинець та ін.

Мета статті. На основі аналізу діяльності регуляторів ринку цінних паперів та аналізу функціонування самого ринку, його учасників обґрунтувати функціональний вектор розвитку механізму координації діяльності суб'єктів державного регулювання ринку цінних паперів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Координація є функцією соціального управління, яка полягає в узгодженні, впорядкуванні різних частин системи управління. Ко-

ординація в державному управлінні – одна з основних управлінських функцій, зміст якої полягає у забезпеченні впорядкування взаємозв'язків і взаємодій між учасниками процесу державного управління з метою узгодження дій та об'єднання зусиль на вирішення загальних завдань [10].

Уявлення про координацію як функцію державного управління було би неповним без ознаки, що відображає сутність координації в державному управлінні – забезпечення єдності й узгодженості дій як суб'єктів управління між собою, так і суб'єктів права, чия діяльність протікає в рамках конкретної сфери управління. Вбачається недостатнім визначати сферу дії координації лише як діяльності суб'єктів права в тій або іншій сфері управління. Об'єкт управління (відносини, що складаються в економічній, екологічній, соціально-культурній або адміністративно-політичній сферах) потребує не лише погоджених дій суб'єктів управління, але й погоджених цими суб'єктами дій безлічі суб'єктів права, діяльність яких протікає в рамках даного об'єкта управління, що є складовою системи управління. Така погодженість може бути забезпечена не лише прямим втручанням, але й непрямим впливом, іноді іменованим державним регулюванням – властивістю й функцією державного управління [2].

У системі функціонування органів виконавчої влади існує багато координаційних взаємовідносин. Науково обґрунтовано три групи форм координаційної взаємодії [4]:

- форми координаційної взаємодії підрозділів або окремих службовців органів виконавчої влади, що є наслідком безпосередньо їх службових обов'язків (запит, нарада, узгодження документів, традиційна консультація, соціальна мережа);
- форми координаційної взаємодії на основі спеціально утворених міжвідомчих структур (постійних або тимчасових), учасниками яких можуть бути представники різних органів виконавчої влади (координаційні та дорадчі органи за напрямом діяльності);
- інші форми координаційної взаємодії (семинар, симпозиум, конференція, стажування фахівців).

На нашу думку, існування координаційних управлінських відносин не тільки між непідпорядкованими органами влади, а й між підпорядкованими, є підтвердженням багатоманітності форм і методів державного управління, що надає можливість підпорядкованим органам виконавчої влади бути повною мірою самостійними у здійсненні управлінської діяльності, погоджуючи її з координаційним органом. Вітчизняний науковець О. Ключев [3], ретельно аналізуючи різні підходи до тлумачення цих термінів, зазначає, що хоча сутність цих термінів схожа, вони різняться тим, що при координації одна сторона організовує відносини, а інша – лише виконує умови відносин. При взаємодії обидві сторони зобов'язані організовувати відносини, бо небажання одного з учасників припиняє існування відносин. Координація здійснюється спеціально утвореним для цього органом. Ми повністю погоджуємося з думкою науковця, що координація – це організація взаємодії.

В Україні, для забезпечення координації діяльності державних органів з питань функціонування ринку цінних паперів, згідно з Указом Президента від 10 травня 1997 року № 409/97, було утворено Координаційну раду з питань функціонування ринку цінних паперів в Україні [6]. Зазначена Координаційна рада була створена як консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

Незважаючи на важливі завдання, покладені на раду та значні права, її діяльність не мала доволі вагомих результатів, важливих для ринку цінних паперів. Однією з причин цього можна зазначити той факт, що склад Координаційної ради першочергово хоча і був доволі репрезентативним, не включав всіх ключових учасників ринку цінних паперів. Так, в ньому були відсутні представники найбільших фондових майданчиків, учасників ринку цінних паперів, саморегульованих організацій. Пізніше, у 2002 році, коли була утворена Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, її представники також не були включені до складу зазначеної ради. Хоча, як показав здійснений нами аналіз ринку цінних паперів, діяльність фінансових компаній на вітчизняному ринку цінних паперів є доволі вагомою. Як наслідок цього, а також у зв'язку із необхідністю оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління у 2010 році згідно з Указом іншого Президента України від 2 квітня 2010 року № 476/2010 зазначена рада була ліквідована. При цьому, завдання, які покладалась на Координаційну раду, були покладені на новостворену Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку.

На сьогодні, з метою координації діяльності державних і недержавних суб'єктів регулювання та професійних учасників на фондовому ринку, в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку на постійній основі із залученням представників громадських організацій працюють відповідні Комітети та консультативно-дорадчі органи, метою яких є забезпечення ефективної реалізації повноважень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, координація дій структурних підрозділів центрального апарату Комісії, належне виконання Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», якісна підготовка проектів нормативно-правових актів, концепцій реалізації державної політики та інших документів, що подаються на розгляд Комісії. Проте, існуючий механізм координації є внутрішньоорганізаційним, який не є системою і поки не має відповідної інституціоналізації на вертикальному і горизонтальному рівнях.

Окремо слід виділити комунікації між органами публічної влади в системі державного регулювання ринку цінних паперів в Україні. Комунікації між органами влади, що здійснюють регулювання ринку цінних паперів, здійснюються як на формальній основі (в межах законодавчо встановлених процедур), так і неформально при спільній роботі в робочих групах, публічних заходах, в рамках виробничої етики. Законодавчо «правила» комунікації закріплені в Законі України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» [8]. Статтею 5 даного Закону передбачено, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими центральними органами виконавчої влади, відповідними органами Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади і відповідними органами самоврядування. Подібна норма закріплена також в Законі України «Про фінансові послуги та регулювання ринків фінансових послуг» [9]. Зокрема, стаття 22 прямо присвячена співпраці та координації діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг (тобто НБУ, НКЦПФР та Нацфінпо-

слуг). Цією статтею закону Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, зобов'язуються співпрацювати згідно з положеннями цього Закону.

Співпраця відбувається на підставі укладених договорів, меморандумів, чи в інших формах. Крім того, пунктом 22.1 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2012 р. №187/2012 [7] передбачено Створення групи високого рівня для опрацювання питань щодо:

- макропруденційного нагляду за фінансовими установами і відстеження системних фінансових ризиків;
- узгодження і формування єдиної державної фінансової політики;
- забезпечення регулярних комунікацій між державними органами, що забезпечують формування та реалізують державну фінансову політику, а також здійснюють підготовку пропозицій щодо її формування.

На виконання зазначеного, Міністерством фінансів України був розроблений проект Указу Президента України «Про утворення Комітету фінансової стабільності». Зазначений проект Указу було погоджено без зауважень листом Комісії від 04.05.2012р. №08/02/6473/НК. Також до 9 листопада 2011 р. Кабінет Міністрів України забезпечував проведення урядових комітетів, на яких попередньо узгоджувались питання до їх розгляду на засіданні Кабінету Міністрів України.

Що стосується безпосередньо координації діяльності державних органів чи під час розробки та затвердження певної стратегічної програми розвитку ринку цінних паперів, чи під час вирішення тактичних завдань діяльності ринку, – утворюються різні робочі групи.

Формальні комунікації щодо розробки нормативно-правових актів з іншими органами влади базуються на Регламенті роботи Кабінету Міністрів України. В рамках підготовки проектів актів Кабінету Міністрів державний орган, який є відповідальним за його підготовку зобов'язаний погодити проект акту Кабінету Міністрів з усіма заінтересованими органами, а також з Міністерствами фінансів та економіки. Також головний розробник має вжити вичерпних заходів для врегулювання виникаючих розбіжностей (проводити узгоджувальні процедури (консультації, наради, робочі зустрічі тощо).

У разі виникнення конфліктних ситуацій при підготовці нормативного акту, коли у позиціях головного розробника і заінтересованого органу щодо проекту акта Кабінету Міністрів є розбіжності, які не можуть бути врегульовані на рівні фахівців таких органів, керівник органу, який є головним розробником, та керівник зацікавленого органу зобов'язані особисто провести узгоджувальні процедури. Головний розробник визначає строк погодження проекту акта Кабінету Міністрів заінтересованими органами виходячи із складності та обсягу проекту з урахуванням строків виконання завдань, установлених актами законодавства, протокольними рішеннями Кабінету Міністрів та урядових комітетів. Якщо зацікавлений орган не висловив своєї позиції щодо проекту акта Кабінету Міністрів у визначений головним розробником строк з дотриманням процедури, передбаченої Регламентом, проект вважається погодженим без зауважень. Необхідно наголосити, що при розгляді

зауважень від зацікавлених органів в Секретаріаті КМУ, позиція Міністерства фінансів та Національного банку України є домінуючою.

Законодавча процедура передбачає як систематичне інформування один одного (за допомогою доступу до інформаційних баз даних одне одного, які ведуться з метою регулювання ринків фінансових послуг та інших інструментів), так і оперативне оповіщення про будь-які спостереження та висновки, які є необхідними для виконання покладених на них обов'язків. В теперішній час у органів регулювання немає взаємного доступу до баз даних одне одного, натомість є укладені меморандуми про обмін інформацією, необхідною для виконання їхніх функцій. Однак, має місце низький рівень обміну інформацією і, як наслідок, низька ефективність використання інформації для цілей регулювання і аналізу. Однією з причин такого стану речей може бути відсутність єдиної інформаційної платформи у відповідних державних органів, а також різні часові рамки потоків інформації (наприклад, даних звітності фінансових установ).

Для покращання ефективності регулювання вітчизняного ринку цінних паперів, налагодження дієвої співпраці та оперативного обміну інформацією Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку укладено угоди з окремими органами державної влади. За станом на початок другого кварталу 2013 року укладено угоди з наступними установами:

- Державною службою фінансового моніторингу – протокол №1 від 30.05.2012 «Про порядок обміну інформацією між Державною службою фінансового моніторингу України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку»;
- Фондом державного майна України – угода № 19/14/83 від 11.02.2013 «Про інформаційне співробітництво між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Фондом державного майна України»;
- Державною службою статистики України – Угода № 21/14/3 від 01.03.2013 «Про взаємообмін інформаційними ресурсами».

У процесі узгодження позицій перебувають угоди про інформаційне співробітництво між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національним банком України, Міністерством доходів і зборів України, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. У процесі підписання знаходиться угода між Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національною комісією, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Водночас, хоча комунікації державних органів і є важливою складовою ефективного регулювання ринку цінних паперів, в теперішній час комунікації і співпраця між відповідними органами скоріше носить формальний характер. Необхідно практично вдосконалювати відповідну роботу, покращити ситуацію із обміном інформацією та його технологічними забезпеченням. Причиною такого стану речей може бути нечіткий розподіл повноважень між регуляторами ринків фінансових послуг, як зазначають Є. Бондаренко та Д. Дмитренко [1]. Особливо необхідно наголосити на відсутності уніфікованого підходу до регулювання та нагляду, який би використовувався Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Зазначені проблеми зумовлені, перш за все, недосконалою законодавчою базою, яка не визначає чіткого

розмежування сфер впливу кожного з регуляторів та передбачає дублювання регулятивних повноважень. Відсутність ефективної співпраці та координації діяльності в сфері регулювання ринку цінних паперів може бути зумовлена і специфікою правового статусу державних регуляторів. Так, Національний банк України є особливим органом державного управління, який не включений до структури жодної з гілок державної влади; Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, виступають державними органами державної влади і, відповідно, залежать від урядової політики, оскільки зазначені комісії перебувають у підпорядкуванні різних органів державної влади [5].

Як результат, можна зазначити, що вдосконалення взаємодії між державними органами, що здійснюють регулювання на вітчизняному ринку цінних паперів повинно здійснюватись за такими напрямками:

- розробка та постійне оновлення єдиної державної стратегії розвитку фінансового сектору та ринку цінних паперів, як складової фінансового сектору;
- координація діяльності суб'єктів системи державного управління вищого та центрального рівнів в межах стратегічних завдань, шляхом визначення їх завдань, функцій, обов'язків;
- налагодження співпраці та чіткої взаємодії між всіма суб'єктами (державними органами всіх рівнів), між суб'єктами та об'єктами системи державного управління;
- засади функціонування суб'єктів системи державного управління, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, НБУ.

✎ Проведений вище аналіз виявив доцільність розв'язку механізму координації діяльності на ринку цінних паперів за функціональним вектором, що обумовлено наступним: по-перше, в органах законодавчої влади відсутнє експертне розуміння питань регулювання банківського та небанківського фінансового секторів; по-друге, не налагоджена співпраця органів регулювання та нагляду з судовими органами в частині винесення експертного висновку з суперечливих питань, вирішення яких відбувається у судовому порядку; по-третє, відсутній чіткі координація, взаємодія та узгодженість дій між макро- та мезорівневими елементами системи, елементами одних рівнів у вирішенні термінових, складних питань; по-четверте, система державного регулювання ринку цінних паперів, функціонування окремих її елементів не завжди є оперативною щодо вирішення термінових, складних питань.

Література.

1. Бондаренко Є. П., Дмитренко Д. М. Механізм державного регулювання ринку фінансових послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2010_2/29_02_04.pdf.
2. Добкін М. М. Місцеві державні адміністрації та координація їх діяльності / М. М. Добкін // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 305–309 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11dmmkid.pdf>.
3. Ключев О. М. Проблеми розмежування понять «координація» і «взаємодія» в управлінській науці та практичній діяльності органів внутрішніх справ / О. Ключев // [Електронне наукове фахове видання]. – Режим до-

ступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2011_3/PB-3/PB-3_16.pdf.

4. Максимюк І. І. Класифікація координаційних зв'язків в мережі взаємодії органів виконавчої влади / І. Максимюк // Теоретичні та прикладні питання державотворення [Електронне наукове фахове видання]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tpdp/index.html>.

5. Масляева К. Специфіка правового статусу органів державного регулювання ринку фінансових послуг України: проблеми та шляхи їх вирішення / К. Масляева // Юридична Україна. – 2007. – № 8. – С. 41–45.

6. Про Координаційну раду з питань функціонування ринку цінних паперів в Україні // Указ Президента України від 10 травня 1997 року № 409/97 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

7. Програма економічних реформ на 2010–2014 роки Комітету з економічних реформ при Президентові України «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

8. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні // Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР, з поточною редакцією від 01.01.2013 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>.

9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг // Закон України від 12.07.2001 № 2664-III : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/page2>.

10. Юридична енциклопедія: в 6 т. – Т.3. – К-М / ред. кол. Ю. М. Шемшученко (відп.ред.) та ін. – К.: Укр. енцикл. – 2001. – С. 345.

УДК 351:347.7

Роман Тихончук

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АКЦІОНЕРНОЇ ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття присвячена управлінським аспектам діяльності акціонерного товариства. Становлення ринкової економіки веде до розвитку організаційно-правової форми господарської діяльності у вигляді акціонерного товариства та проблем ефективного управління ним.

Ключові слова: акціонерне товариство, державне регулювання, правове регулювання, законодавство, акція, виконавчий орган, управління, господарська діяльність, акціонери.

✦ Сучасний розвиток ринкового господарства характеризується централізацією та концентрацією капіталу, який зазвичай здійснюється у корпоратив-

ній формі. Для України ця форма є досить новою, яка получила поштовх після надбання незалежності. Корпоративність породжує корпоративне управління, яке є рушійною силою діяльності суб'єктів господарської діяльності. Серед корпоративних форм організації економічної діяльності провідне місце займають акціонерні товариства. Вони є найбільш впливовими ігрокми в ринковому середовищі та акумулюють значні фінансові ресурси. Акціонерна форма на іманентна сьогодні комерційним банкам, промислово-фінансовим групам, промисловим, торгівельним, будівельним об'єднанням тощо. Значущість акціонерної форми господарювання та її вплив на соціально-економічне середовище в суспільстві не може залишити державу осторонь від цього процесу і воно здійснює державне регулювання акціонерної форми господарювання.

Актуальність теми дослідження полягає в недостатньому науковому дослідженні акціонерної форми господарювання в науці державного управління та суміжних науках, значущості акціонерних товариств в розвитку ринкової економіки, проблемах ефективності державного регулювання організаційно-правової форми акціонерної діяльності та вадами чинного законодавства.

✦ Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали положення і теоретичні висновки, які містяться в наукових працях українських і російських науковців, серед яких В. В. Лаптев, В. К. Мамутов, В. А. Євтушевський, В. М. Суторміна, А. О. Амоша, О. С. Кузмін, В. В. Шуляр, І. В. Сало, О. А. Мишко та інші. Але робіт стосовно державного регулювання акціонерних товариств майже немає.

✦ Метою статті є обґрунтування теоретичних і методологічних положень, наукових і практичних рекомендацій щодо розвитку державного регулювання акціонерної форми господарювання на основі удосконалення діючого законодавства, які можуть бути використані в практиці державного управління в процесі розвитку економіки та об'єктивних закономірностей функціонування ринкової економіки, а також в розвитку наукових досліджень в сфері корпоративного управління.

✦ Недостатній рівень корпоративного управління в українських акціонерних товариствах гальмує розвиток економіки нашої держави, стримує «прилив» зовнішніх інвестицій та не дозволяє мобілізувати з інвестиційною метою кошти населення на організованому фондовому ринку [4].

Представляється, що процес державно-правового регулювання створення акціонерних товариств у значній мірі недосконалий і дає можливості здійснення фінансових афер. Законодавство не передбачає тимчасового обтяження засновників товариства, обмежуючись тільки тим, що вони несуть солідарну відповідальність по пов'язаних з його створенням зобов'язаннях, які виникли до його державної реєстрації (п. 1 ст. 12 Закону України «Про акціонерні товариства»). Те, що законодавство покладає на засновників солідарну відповідальність, цілком логічно. Але в законі не визначається розмір цієї відповідальності. Яка це відповідальність: повна, обмежена, додаткова або ще яка-будь? Уявляється, що особи, що утворюють АТ і залучають засоби окремих осіб, беруть на себе зобов'язання, пов'язані з тим, що «дарують надію» у приріст вкладених коштів, тобто, це діяльність, яка спочатку виникає на довірі. Тому й відповідальність засновники повинні нести в повному обсязі, тобто, усім своїм майном, що належить їм на праві власності. Крім того, говорячи про повну від-

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Мета

Вигляд основного матеріалу

Постановка проблеми